Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023, eduskunnan liikennejaoston lausuntopyyntö 13.10.2022

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueen asiantuntijalausunto talousarvioesityksestä vuodelle 2023

Eduskunnan liikennejaosto pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa Lapin ELY-keskukselta hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2023. Lausuntopyynnön teemoja ovat väyläverkon kehittämis- ja kunnossapitohankkeet alueiden näkökulmasta, perusväylänpidon tilanne nykyisen taloustilanteen ja inflaatiokehityksen olosuhteissa sekä julkisen henkilöliikenteen tilanne ja näkymät. Lapin ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua aiheeseen.

<u>Väyläverkon kehittämis- ja kunnossapitohankkeet alueen näkökulmasta</u>
ELY-keskuksella ei ole rahoitusta investointihankkeisiin, vaan kaikki investoinnit ovat erillisrahoituksen varassa (esim. L12-, jakovara-, kunta- tai EAKR-rahoitus).

Liikenne 12 -suunnitelmaan liittyvä Väyläviraston julkaisema investointiohjelma sisältää erittäin tärkeitä hankkeita, mutta niitä on jäänyt myös sen ulkopuolelle. Talousarvioesitykseen ei sisälly uusia alkavia maanteiden kehittämishankkeita Lapissa, eikä myöskään yhdenkään investointiohjelman pienemmän hankkeen rakentamisen aloitukselle ole rahoitusta.

Kiireisimpänä huoltovarmuuden kannaltakin edistettävänä kohteena on Käsivarrentien eli valtatien 21 parantaminen. Osa siitä sisältyy investointiohjelmaan ilman tietoa rakentamisen rahoituksen ajankohdasta. Myös valtatien muut osuudet olisi tärkeää sisällyttää investointiohjelmaan, jotta niiden suunnitelmavalmiutta pystytään edistämään. Valtatie 21 on yksi valtakunnan pääväylistä.

ELY-keskus toivoisi, että TEN-T ydinverkkokäytävän laajennus pohjoiseen otettaisiin paremmin huomioon tulevissa Liikenne 12 -suunnitelman ja investointiohjelman päivityksissä. Naapurimaiden, erityisesti Pohjois-Ruotsin, investoinnit tulevat lisäämään kiinnostusta ja liikennettä pohjoiseen. Lisäksi koko maan huoltovarmuuden vuoksi pitäisi parantaa maantieyhteyksiä Ruotsiin ja Norjaan.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
0295 037 000
www.ely-keskus.fi
Y-tunnus 2296962-1
Kirjaamo
PL 8060, 96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Perusväylänpidon tilanne nykyisen taloustilanteen ja inflaatiokehityksen näkökulmasta

Perustienpidon rahoituksen tilanne ja näkymät ovat erittäin haastavat. Lapin maantieverkon korjausvelka on kasvanut jo pitkään. Erityisen huolestuttava se on vähäliikenteisen päällystetyn ja sorapäällysteisen tieverkon, mutta myös tiemerkintöjen, siltojen ja valaistuksen osalta. Olemme vuosittain joutuneet muuttamaan huonokuntoisia päällystettyjä teitä sorateiksi.

Koska perustienpidon rahoitus on ollut liian alhainen jo pitkään, tieverkko on päässyt monin paikoin niin huonoon kuntoon, ettei pelkkä päällystäminen enää riitä, vaan joudutaan tekemään järeämpää korjausta. Tämän vuoksi korjausten kilometrihinta on noussut korkeammaksi, minkä lisäksi inflaatio nostaa hintoja.

Lapissa kestävä päällystysmäärä olisi 300 km vuodessa, jolla päällysteet voitaisiin pitää nykyisessä kunnossa. Ensi vuoden päällystyspituuden ennuste on vain 90 km maanteitä ja 9 km kävely- ja pyöräilyteitä. Huonokuntoisten päällysteiden ja korjausvelan määrä jatkaa nousuaan erityisesti vähäliikenteisellä tieverkolla.

Metsä Groupin biotuotetehtaan valmistuminen Kemissä ja Stora Enson tuleva kartonkikoneinvestointi Oulussa lisäävät muun muassa puutavaraliikennettä Lapin tiestöllä. Liikenteen lisääntyminen vaatii etenkin vähäliikenteisen tieverkon parantamista laajalla alueella, jolta puu kuljetetaan. Näiden parantamisten toteuttamiseen rahoitustaso ei riitä. Ajoksen satamatietä ja maantietä 929 Tervola-Mellakoski lukuun ottamatta lisärahoitusta ei ole saatu. Tällä hetkellä riskinä on, että alemmalle tieverkolle joudutaan asettamaan painorajoituksia kelirikkoaikoina syksyllä ja keväällä, mikä vaikeuttaa muun muassa tehtaiden tarvitsemia puukuljetuksia.

Muutenkin elinkeinoelämällä on paljon tarpeita, joihin ELY-keskus ei kykene vastaamaan nykyisellä rahoitustasolla. Lapissa on vireillä mm. useita kaivoshankkeita, tuulivoimapuistoja ja lisäksi matkailu elpyy ja kehittyy kovaa vauhtia koronarajoitusten poistumisen myötä. Erityisesti suuret tuulivoimakuljetukset ovat aiheuttaneet haasteita tiestöllä viime aikoina.

Julkisen henkilöliikenteen tilanne ja näkymät

Lapin ELY-keskuksen toimialueen julkisessa henkilöliikenteessä ollaan siirtymässä uusille sopimuskausille vuoden 2023 aikana. Kilpailutuksia on loppuvuoden ja ensi vuoden aikana.

Lapin alueella markkinaehtoisen julkisen liikenteen palvelutaso on heikompi, kuin koronaa edeltävänä aikana. Tämä otetaan huomioon uusien tarjouskilpailujen suunnittelussa yhteysvälikohtaisesti. Tarvittaessa varaudutaan lisäämään tarjouskilpailuihin uusia kohteita, mutta näiden osalta rahoitus on epävarmaa. Lisäksi suuri määrä päättyviä sopimuksia luo riskin kustannusten noususta uusille sopimuskausille siirryttäessä. Tarve on tie-

dostettu laajamittaisen koko toimivalta-alueen kattavaan uuteen palvelutaso- ja linjastosuunnitteluun, mutta tätä ei olla resurssien puutteen vuoksi voitu aloittaa.

Lisäksi on havaittu haasteita taustajärjestelmäpohjaisten lippu- ja maksujärjestelmien toimintavarmuudessa matkapuhelinverkon heikon kuuluvuuden alueilla. Tämä aiheuttaa haasteita liikenteenharjoittajille täyttää lippu- ja maksujärjestelmiä koskevia liikennepalvelulain ja sopimusten velvoitteita.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt yksikön päällikkö Olli Mourujärvi ja ratkaissut ylijohtaja Jaakko Ylinampa.

Jakelu Stiina Hyrri, eduskunta

Tiedoksi Lapin ELY-keskuksen L-vastuualueen johtotiimi

Tämä asiakirja KEHA/13544/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/13544/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Mourujärvi Olli 25.10.2022 12:10

Ratkaisija Ylinampa Jaakko 25.10.2022 12:57